

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

בעיות בארכיאולוגיה מקראית: צלמיות - 43951

תאריך עדכון אחרון 28-08-2021

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: ארכאולוגיה והמזרח הקרוב הקדום

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): יוסי גרפינקל

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: garfinkel@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום עם המרצה

מורי הקורס:

פרופ יוסף גרפינקל

תאור כללי של הקורס:

סקירה שיטתית של נושא הצלמיות: מתודולוגיה ושיטות פרשנות שונות, סקירה שיטתית של הממצא לאורך התקופות.

מטרות הקורס:

הכרת מגוון הצלמיות שנמצאו מהפרהיסטוריה ועד סוף תקופת הברזל. הכרת שיטות המחקר בתחום

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

בסיכומם של הקורס הסטודנטים יהיו מסוגלים לפרסם צלמיות שימצאו בחפירות ארכיאולוגיות.

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות המרצה, הרצאות אורח, הצגת נושאים על ידי הסטודנטים, סיור במוזיאונים

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

מתודולוגיה במחקר צלמיות אדם וצלמיות בעלי חיים, צלמיות בפליאולית באירופה, צלמיות בתקופה הנטופית ובניאולית הקדם קראמי א', צלמיות בניאולית הקדם קראמי ב', צלמיות בניאולית הקראמי (תרבות ירמוכית), צלמיות בכלקולית הקדום והתיכון, צלמיות כינור בכלקולית המאוחר, צלמיות שנהב בכלקולית המאוחר, צלמיות חמורים בתקופת הברונזה הקדומה, צלמיות בתקופת הברונזה הקדומה, צלמיות בתקופת הברונזה התיכונה, צלמיות בתקופת הברונזה המאוחרת, צלמיות בתרבות הפלשתית, צלמיות מתקופת הברזל בממלכות ישראל ויהודה

חומר חובה לקריאה:

רשימת ספרות לפי נושאים

1. מתודולוגיה במחקר צלמיות אדם וצלמיות בעלי חיים

Gimbutas, M. 1982. *The Goddesses and Gods of Old Europe, 6500-3500 B.C., Myths and Cult Images*. Berkeley: University of California.

Gimbutas, M. 1989. *The Language of the Goddess*. London: Thames and Hudson.

Ucko, P.J. 1968. *Anthropomorphic Figurines of Predynastic Egypt and Neolithic Crete, with Comparative Material from the Prehistoric Near East and Mainland Greece*, pp. 420-426. London: Andrew Szmidla.

Voigt, M.M. 1983. *Hajji Firuz Tepe, Iran: The Neolithic Settlement*, pp. 186–195. Philadelphia: The University Museum, University of Pennsylvania.

Hamilton, N., Marcus, J., Bailey, D., Haaland, G., Haaland, R. and Ucko, P. 1996. Can We Interpret Figurines? *Cambridge Archaeological Journal* 6:281–307.

Cauvin, J. 2000. *The Birth of the Gods and the Origins of Agriculture*. Cambridge: Cambridge University Press.

Moorey, P.R.S. 2003. *Idols of the People. Miniature Images of Clay in the Ancient Near East*. Oxford: Oxford University Press.

צלמיות בעלי חיים

Schmandt-Besserat, D. 1997. Animal Symbols at 'Ain Ghazal. *Expedition* 39: 48–58.
M. Freikman and Y. Garfinke, 2009. The Zoomorphic Figurines from Sha'ar Hagolan: Hunting Magic Practices in the Neolithic Near East. *Levant* 41: 5–17

Freikman, M. and Garfinkel, Y. 2009. The Zoomorphic Figurines from Sha'ar Hagolan: Hunting Magic Practices in the Neolithic Near East. *Levant* 41: 5–17.

Streit, K. and Y. Garfinkel, Y. 2015. Horned Figurines made of Stone from the Neolithic and Chalcolithic Periods and the Domestication of Sheep and Goat. *Palestine Exploration Quarterly* 147: 39–48.

2. צלמיות בפליאולית באירופה

Conard, N.J. 2009. A female figurine from the basal Aurignacian of Hohle Fels cave in southwestern Germany. *Nature* 459:248–252.

Kind, C-J, Ebinger-Rist, N., Wolf, S., Beutelspacher, T. and Wehrberger, K. 2014. The smile of the Lion Man. Recent excavations in Stadel cave (Baden-Württemberg, southwestern Germany) and the restoration of the famous Upper Palaeolithic figurine. *Quartär* 61:129–145.

3. צלמיות בתקופה הנטופית ובניאולית הקדם קראמי א'

ת. נוי תשנ"ט. דמות האדם באמנות הפרהיסטורית בארץ ישראל. ירושלים: מוזיאון ישראל.

Boyd, B. and Cook, J., 1993. A reconsideration of the 'Ain Sakhri' figurine. *Proceedings of the Prehistoric Society* 59: 399–405.

Grosman, L., Shaham, D., Valletta, F., Abadi, I., Goldgeier, H., Klein, N., Dubreuil, L. and Munro, N.D., 2017. A human face carved on a pebble from the Late Natufian site of Nahal Ein Gev II. *Antiquity* 91: 1–5

Hershman, D. and Belfer-Cohen, A., 2010. 'It's Magic!': artistic and symbolic material manifestations from the Gilgal sites. *Gilgal-Early Neolithic occupations in*

the Lower Jordan Valley. The excavations of Tamar Noy. pp.185–216. Oakville:
American Schools of Prehistoric Research.

Ibáñez, J.J., González-Urquijo, J.E. and Braemer, F., 2014. The human face and the
origins of the Neolithic: the carved bone wand from Tell Qarassa North, Syria.
Antiquity 88: 81–94.

Kuijt, I. and Chesson, M., 2005. Lumps of clay and pieces of stone: ambiguity,
bodies, and identity as portrayed in Neolithic figurines. *Archaeologies of the Middle
East: critical perspectives*, pp.152–183.

4. צלמיות בניאולית הקדם קראמי ב'
Rollefson, G.O. 1983. Ritual and Ceremony at Neolithic 'Ain Ghazal (Jordan).
Paléorient 9: 29–38.

Morsch, M.G.F. 2002. Magic Figurines? Some Remarks about the Clay Objects of
Nevalı Çori. In Gebel, H.G.K., Hermansen, B.D. and Jensen, C.H. eds. *Magic Practices
and Ritual in the Near Eastern Neolithic. Studies in Early Near Eastern Production,
Subsistence and Environment* 8, pp. 145–162. Berlin: ex oriente.

הופעת פסלים
Amiran, R. 1962. Myths and the creation of Man and the Jericho Statues. *Bulletin of
the American Schools of Oriental Research* 167: 23–25.

Rollefson, G.O. 1984. Early Neolithic Statuary from 'Ain Ghazal (Jordan).
Mitteilungen der Deutschen Orient-Gesellschaft zu Berlin 116: 185–192.

Schmandt-Besserat, D. 1998. 'Ain Ghazal "Monumental" Figures. *Bulletin of the
American Schools of Oriental Research* 310: 1–18.

Ziffer, I. 2007. The First Adam, Androgyny, and the 'Ain Ghazal two-headed Busts in
Context. *Israel Exploration Journal* 57: 129–152.

5. צלמיות בניאולית הקראמי (תרבות ירמוכית)
Garfinkel, Y., Ben Shlomo, D. and Korn, N. 2010. Sha'ar Hagolan Vol. 3. Symbolic
Dimensions of the Yarmukian Culture: Canonization in Neolithic Art. Jerusalem:
Israel Exploration Society.

Garfinkel, Y. 2019. Çatalhöyük and Sha'ar Hagolan: A Tale of Two Cities. In A.
Marciniak (ed.) *Social and Economic Changes in the Second Half of the 7th
Millennium in the Near East. A Conference held at Çatalhöyük in August 2014*, pp.
77–100. Atlanta: Lockwood Press.

Hodder, I. and Meskell, L., 2011. A "Curious and Sometimes a Trifle Macabre
Artistry" Some Aspects of Symbolism in Neolithic Turkey. *Current Anthropology* 52:
235–263.

6. צלמיות בכלקולית הקדום והתיכון

Getzov, N. 2011. *Seals and figurines from the beginning of the Early Chalcolithic period at Ha-Goshrim*. 'Atiqot 67: 1-26. (Hebrew).

7. צלמיות כינור בכלקולית המאוחר

8. צלמיות שנהב בכלקולית המאוחר

9. צלמיות חמורים בתקופת הברונזה הקדומה

10. צלמיות בתקופת הברונזה הקדומה

11. צלמיות בתקופת הברונזה התיכונה

Seeden, H. 1980. *The Standing Armed Figurines in the Levant*. München: C.H. Beck.

Liebowitz, H.A. 1999. *Two Metal Figurines from Middle Bronze II Tel Yin'am*. *Israel Exploration Journal*, 49: 55-65.

12. צלמיות בתקופת הברונזה המאוחרת

Keel, O. and Uehlinger, C. 1998. *Gods, Goddesses and Images of God in Ancient Israel*. Minneapolis: Fortress Press.

Ben Arie, S. 1983. *A Mould for a Goddess Plaque*. *Israel Exploration Journal* 33: 72-77.

- Tadmor, M. 1996. *Plaque Figurines of Recumbent Women - Use and Meaning*. *Eretz Israel* 25: 290-296 (Hebrew).

Kletter, R. 2004. *Clay Figurines*. In Ussishkin, D. (ed.) *The Renewed Archaeological Excavations at Lachish: Vol III*, pp. 1572-1583. Tel Aviv: Institute of Archaeology, Tel Aviv University.

Ornan, T. 2007. *Labor Pangs: The Revadim Plaque Type*. In Bickel, S., Schroer, S., Schurte, R., and Uehlinger, C. (eds.) *Bilder Als Quellen - Images as Sources: Studies on Ancient Near Eastern artefacts and the Bible Inspired by the Work of Othmar Keel*, pp. 215-235. Fribourg; Academic Press.

Ziffer, I., Bunimovitz, B. and Lederman, Z. 2009. *Divine or Human? An Intriguing Late Bronze Age Plaque Figurine from Tel Beth-Shemesh*. *Egypt and the Levant* 19: 333-341.

Cornelius, I. 2012. *In Search of the Goddesses of Zincirli (Sam'al)*. *Zeitschrift des*

Deutschen Palästina-Vereins 128:15–25.

Sharp, C., McKinny, C. and Shai, I. 2016. *The Late Bronze Age Figurines from Tel Burna. Strata 33: 61–76.*

Garfinkel, Y. 2020. *Scepters of Life-Size Divine Statues from Canaanite Lachish and Hazor. Antiquity 94: 669–685.*

13. צלמיות בתרבות הפלשתית

Schmitt, R. 1999. *Philistäische Terrakottafigurinen. Ugarit-Forschungen 31:576–676.*

Ben-Shlomo, D. and Press, M.D., 2009. *A Reexamination of Aegean-style Figurines in Light of New Evidence from Ashdod, Ashkelon, and Ekron. Bulletin of the American Schools of Oriental Research 353: 39–74.*

Ben-Shlomo, D., 2010. *Philistine Iconography: A Wealth of Style and Symbolism. OBO 241. Fribourg: Academic Press.*

Press, M.D. 2012. *Ashkelon 4: The Iron Age Figurines of Ashkelon and Philistia. Winona Lake IN: Eisenbrauns.*

14. צלמיות מתקופת הברזל בממלכת ישראל

Zevit, Z. 2001. *The Religion of Ancient Israel: A Synthesis of Parallactic Approaches. London: Continuum.*

Ornan, T. 2005. *The Triumph of the Symbol: Pictorial Representation of Deities in Mesopotamia and the Biblical Image Ban. Orbis Biblicus et Orientalis 213. Fribourg and Göttingen: Academic Press and Vandenhoeck & Ruprecht.*

Albertz, R. and Schmitt, R. 2012. *Family and Household Religion in Ancient Israel and the Levant. Winona Lake, IN: Eisenbrauns.*

Crowfoot, G.M. and Sukenik, E.L. 1957. *Figurines. In Crowfoot, J.W., Crowfoot, G.M. and Kenyon, K.M. (eds.) The Objects from Samaria, pp. 76–84. London: Palestine Exploration Fund.*

Steiner, M. 1997. *Two Popular Cult Sites of Ancient Palestine. Cave 1 in Jerusalem and e207 in Samaria. Scandinavian Journal of the Old Testament 11:16–28.*

Cornelius, I. 2007. *A Terracotta Horse in Stellenbosch and the Iconography and Function of Palestinian Horse Figurines. Zeitschrift des Deutschen Palästina-Vereins 123:28–36.*

Paz, S. 2007. *Drums, Women and Goddesses; Drumming and Gender in Iron Age II Israel. Orbis Biblicus et Orientalis 232. Fribourg: Academic Press.*

Sugimoto, D.T. 2008. *Female Figurines with a Disk from the Southern Levant and the Formation of Monotheism*. Tokyo: Keio University Press.

15. צלמיות מתקופת הברזל בממלכת יהודה

Uehlinger, C. 1997. *Anthropomorphic Cult Statuary in Iron Age Palestine and the Search for Yahweh's Cult Images*. In van der Toorn, K. (ed.) *The Image and the Book: Iconic Cults, Aniconism and the Rise of Book Religion in Israel and the Ancient Near East*, pp. 97–155. Leuven: Peeters.

Kletter, R. and Saarelainen, K. 2014. *Horses and Riders and Riders and Horses*. In Albertz, R., Nakhai, B.A., Olyan, S.M. and Schmitt, R. (eds.) *Family and Household Religion: Toward a Synthesis of Old Testament Studies, Archaeology, Epigraphy and Cultural Studies*, pp. 197–224. Winona Lake, IN: Eisenbrauns.

Kisilevitz, S. 2015. *The Iron IIA Judahite Temple at Tel Moza*. Tel Aviv 42:147–164.

Kisilevitz, S. 2016. *Terracotta Figurines from the Iron IIA Temple at Moza, Judah*. Les Carnets de l'ACoSt 15. (URL: <http://acost.revues.org/980>)

צלמיות עמוד יהודאיות

Gilbert-Peretz, D. 1996. *Ceramic Figurines*. In Ariel, D.T and de Groot, A. (eds.) *City of David Excavations Final Report 4*. Qedem 35. Jerusalem: Institute of Archaeology, Hebrew University of Jerusalem.

Kletter, R. 1996. *The Judaeen Pillar Figurines and the Archaeology of Asherah*. BAR International Series 636. Oxford: British Archaeological Reports.

Dever, W.G. 2005. *Did God Have a Wife? Archaeology and Folk Religion in Ancient Israel*. Grand Rapids, MI: Eerdmans.

16. צלמיות מתקופת הברזל באתרי פולחן אדומיים ומואבים

Beit-Arieh, I. 1995. *Ḥorvat Qitmit. An Edomite Shrine in the Biblical Negev*. Tel Aviv: Institute of Archaeology, Tel Aviv University.

Cohen, R. and Israel, Y. 1995. *On the Road to Edom. Discoveries from 'En Hazeva*. Exhibition Catalogue 370. Jerusalem: Israel Museum.

Uehlinger, C. 2006. *Arad, Qitmit—Judahite Aniconism vs. Edomite Iconic Cult? Questioning the Evidence*. In Beckman, G. and Lewis, T.J. (eds.) *Text, Artifact and Image, Revealing Ancient Israelite Religion*, pp. 80–112. Providence, RI: Brown University.

Daviau, M.P.M. and Steiner, M. 2000. *A Moabite Sanctuary at Khirbat al-Mudayna*.

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %

הרצאה 0 %

השתתפות 25 %

הגשת עבודה 0 %

הגשת תרגילים 75 %

הגשת דו"חות 0 %

פרויקט מחקר 0 %

בחנים 0 %

אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: